
Миливоје РАДОЈИЧИЋ

УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У УБУ

После рата Уб, центар плодне Тамнаве, чисто пољопривредног краја, почиње нагло да се развија. Општи привредни и друштвени развој пратило је и школство. Отвара се непотпуна гимназија са шест разреда. За њене потребе подиже се нова школска зграда. Изградњи школе приступило се са великим одушевлјењем. Школа се градила добровољним радом, новчаним прилозима и акцијама грађана Тамнаве. Године 1947. завршава се троспратна зграда са петнаест учионица и фискултурном салом. То је била највећа и најлепша грађевина до тада подигнута у Убу.

Уб као мало место у коме је било доста сиромашних породица, као у целој Тамнави, није имао амбиција да непотпуну гимназију претвори у потпуну, јер је школовање у њој претпостављало настављање школовања на факултетима и вишим школама, што је за већину тамнавске деце било недоступно, већ се борио за средњу школу која ће давати завршно образовање. Како је у то поратно време био велики недостатак у учитељском кадру, то су све снаге усмерене да се отвори учитељска школа, у чему се и успело. Да Министарство просвете НР Србије одобри отварање кадровске школе у Убу 1948. године, доста је допринела и изграђена нова школска зграда која је пружала солидне услове за рад учитељске школе.

Учитељска школа је имала три етапе у свом двадесетпетогодишњем постојању: прво је то била Мешовита учитељска школа од 1948. до 1957. године, затим Учитељска домаћичка школа од 1954. до 1961. године, и поново Учитељска школа од 1961. до 1973. године.

Мешовита учитељска школа

Најзначајнији догађај у историји школства Тамнаве јесте отварање Мешовите учитељске школе у Убу, одлуком Министарства просвете НР Србије, од 6. јуна 1948. године.¹ Оснивање ове школе

---

¹ Међуопштински историјски архив Ваљево, (даље АВ), Учитељска школа „Вук Караџић“ Уб, кут. 88.

прихваћено је у Тамнави, као и у суседним срезовима, са великим одушевљењем. Први пут у историји Уба отворена је једна кадровска школа која пружа могућност школовања већем броју ученика из Тамнаве.

Школа је отпочела са радом 15. септембра 1948. године, пошто су извршене све припреме за почетак рада. Расписан је конкурс за пријем ученика у први разред на који се пријавило 160 кандидата. После лекарског прегледа и провере слуха, примљено је 154 ученика који су распоређени у три одељења. У то време био је велики дефицит у учитељском кадру и примљени су скоро сви кандидати који су се пријавили на конкурс. Међу примљеним ученицима било их је који су рођени од 1928. до 1934. године.

Школа је започела са радом у новој школској згради која је саграђена 1947. године. Радила је заједно са непотпуном гимназијом. У првој школској години наставу су изводили наставници гимназије, а директор гимназије био је у исто време и вршилац дужности директора Учитељске школе. Настава није била у потпуности стручно заступљена. Наставу руског језика и биологије предавао је исти наставник, такође је и хемију и географију предавао један наставник. Већ следеће школске године постављен је за директора Станимир Живановић, који је на тој дужности остао до 1955. године. Комплетира се и наставни кадар од искусних професора. Како је Министарство просвете вршило размештај кадра и водило рачуна да у кадровским школама раде најквалитетнији наставници, то је Учитељска школа добила такав кадар какав ће тешко имати касније и једна средња школа у Убу. Међу њима су се посебно истицали професори: Војимир Јоковић и Анђелко Кузмановић (за педагошку групу предмета), Даница Ојданић (за српски језик и књижевност), Олга Вукадиновић (за историју), Живка Мицковић (за биологију) и Љубица Илић (за математику).

У току свога постојања Мешовита учитељска школа уписала је само четири генерације. Последња генерација уписана је 1952/53. године. Претходне, 1951/52. године, према наређењу Министарства просвете школа није вршила упис у први разред. Од поноваца другог разреда из генерације која је уписана 1950/51. године и ученика који су завршили пети разред гимназије (а тамо су се уписали пошто Учитељска школа није вршила упис у први разред), формираће се велико одељење другог разреда (54 ученика), које ће завршити школовање као четврта генерација, а уписана четврта, завршиће као пета генерација ове школе.

Школске 1953/54. године Наставнички савет је донео одлуку да се у други и трећи разред прими изванредан број ученика са завршеним петим и шестим разредом гимназије у други и трећи разред Учитељске школе.

За прве две генерације школовање је трајало четири, а за остале три-пет година.

Због недовољних просторних услова и великог интересовања ученика за упис у први разред, школа је увек формирала велика оде-

љења првог разреда, до 50 ученика, да би у старијим разредима тај број сишао на 40, који је тада, па и доста година касније, узиман као оптималан број ученика у одељењу. То се најбоље види из приложене табеле.

ПРЕГЛЕД БРОЈА УПИСАНИХ УЧЕНИКА ПО РАЗРЕДИМА
И ШКОЛСКИМ ГОДИНАМА²

Школска година	I разр.		II разр.		III разр.		IV разр.		V разр.		СВЕГА	
	Уч.	Од.	Уч.	Од.	Уч.	Од.	Уч.	Од.	Уч.	Од.	Уч.	Од.
1948/49	154	3	-	-	-	-	-	-	-	-	154	3
1949/50	189	4	141	3	-	-	-	-	-	-	330	7
1950/51	119	3	173	4	122	3	-	-	-	-	414	10
1951/52	-	-	138	4	159	4	112	3	-	-	409	11
1952/53	100	2	54	1	137	4	134	4	-	-	425	11
1953/54	-	-	121	3	62	2	149	4	-	-	332	9
1954/55	-	-	-	-	117	3	75	2	135	4	327	9
1955/56	-	-	-	-	-	-	115	3	74	2	189	5
1956/57	-	-	-	-	-	-	-	-	112	3	112	3

Октобра месеца 1948. године изабран је први школски савет у који су ушли представници наставничких савета и родитеља. Први школски одбор конституисан је 1955. године, у који су, поред представника наставника и родитеља, ушли и представници друштвене заједнице.

Са оснивањем школе отворен је и интернат, који је од 1. марта 1949. године претворен у Интернат Учитељске школе. Интернат је био смештен у четири приватне зграде, одвојено мушкарци од девојака.³

Развијањем школе стварани су све повољнији услови за њен рад. Поред потребног учионичког простора, школа је формирала три кабинета: за физику и хемију, биологију и географију. За наставу музике обезбеђена је посебна просторија у коју су смештени музички инструменти: клавир, хармонијум, виолине, контрабас, гитаре и цез бубањ. Књижница са читаоницом је имала око 1000 примерака књига. За наставу ручног рада формирана је радионица у бившој кафани, поред школе, и набављена је једна столарска тезга. Касније је радионица премештена у школску зграду и располагала је свим потребним алатом за успешно извођење наставе овог предмета. За наставу физичког васпитања коришћена је фискултурна сала (адаптирани магацин у непосредној близини школе) са потребним реквизитима. У дворишту је постојало игралиште за одбојку и кошарку, и скакалиште. До школског дворишта налазило се фудбалско игралиште ФК „Јединство”, које је користила и школа.

² АВ, Исто, кут. 93.

³ АВ, Исто, кут. 88.

Практична предавања из методика ученици су држали у Основној школи „Милан Муњас” у Убу, која је за читаво време постојања учитељске школе била вежбаоница.

У почетку, када је школа почињала да ради, било је врло мало уџбеника и за средње школе, а поготову за учитељске, тако да су ученици морали да хватају белешке на предавањима. Многи наставници су и диктирали. Касније су штампани уџбеници за учитељске школе и све је мање било и диктирања и хватања бележака. Први педагошки и методички уџбеници били су преводи са руског језика (педагогија, психологија, методике).

Наставнички савет школе највише се бавио питањима успеха и дисциплине ученика. У одељењима са великим бројем ученика, који су примани у школу без веће селекције, било је доста проблема у учењу, па и у дисциплини. Предузимане су разне мере ради побољшања успеха (оснивани су кружоци, организована такмичења између одељења, а примењиване су и законске мере (на полугодишту су искључивани ученици који су имали четири и више слабих оцена, с правом полагања разредног испита; они који су по други пут учили исти разред, губили су право на даље школовање). Често су на дневном реду били и дисциплински преступи ученика. Примењиване су строге казне за крађу, пушење, узимање алкохола. За крађу новца, коју је учинио ван школе, ученик је 1951. године искључен на неодређено време из свих школа без права да полаже испит, као приватни ученик. Школске 1952/53. године био је уведен и ђачки час кретања на улици радним даном до 19, а суботом и недељом до 20 часова).

Најсиромашнији ученици примали су стипендије од Министарства просвете НР Србије. Године 1955. пренето је додељивање и исплата стипендија на управе школе као и право на укидање стипендија. У уговору сваки стипендиста се обавезивао „да ће уредно и на време полагати испите и завршити школу, и да ће примити запослење тамо где буде планском расподелом додељени”. Ученицима који су слабо учили и чинили теже прекршаје у дисциплини, Наставнички савет је укидао стипендије. 1951. године било је стипендиста 31.⁴

Екскурзије су биле саставни део наставе. Одмах по оснивању школе, октобра 1948. године, ученици првог разреда (сва три одељења) извели су екскурзију до Аранђеловца. Екскурзије ће ући у редовну праксу школе и изводиће се сваке школске године са свим ученицима. Маршруте су тако утврђиване да су ученици у току школовања имали прилике да посете све крајеве наше земље. Ту традицију ће касније наставити Учитељска домаћичка школа и друга Учитељска школа. Екскурзије су извођене железницом.

У школи је основано КУД „Младост” 1949. године, које је врло активно радило преко драмске, хорске, фолклорне, музичке,

---

⁴ АВ. Исто.

певачке и рецитаторске секције, и окупљало велики број чланова. КУД је био центар културног живота школе. Најактивнија је била драмска секција која је извела велики број позоришних комада („Главу шећера“ и „Два цванцика“ М. Глишића, „Зону Замфирову“ С.Сремца, „Избирачицу“ К. Трифковића, „Лажу и паралажу“ Ј.Ст. Поповића, „Протекцију“ Б.Нушића, „Људе без вида“ Ј. Кулунџића, „Мирандолину“ К.Голдонија, „Хајдук Станка“ Ј.Веселиновића, „Сеоску учитељицу“ С.Ранковића, „Краља Бетајнове“, И.Цанкара). Поводом стопедесетогодишњице првог српског устанка изведен је комад „Први српски устанак“. Припремане су академије са хором и рецитаторима, шарени програми са певачима и фолклором. Врло леп успех је имала „Циганска група“. Са представама и спреmlеним програмима гостовало се у суседним местима; Љигу, Лазаревцу, Мионици и Лајковцу и тамнавским селима: Памбуковици, Радљеву и Бањанима. Позоришне комаде су припремали професори књижевности и педагогије. У томе се посебно истицао Војимир Јоковић, педагог. У оквиру културно-просветног рада издаване су редовно школске и одељењске зидне новине.⁵

Омладинска организација је била врло активна. Комитет омладине се првенствено борио за бољи успех и дисциплину у школи, организовањем такмичења у учењу и дисциплини. Врло запажен је био и политички рад са омладином и њихово припремање за Партију. Ученици Учитељске школе били су врло активни у културном, политичком и спортском животу Уба (у ФК „Јединство“, КУД „Абрашевић“ и као политички активисти у општини). Школска омладинска радна бригада, која је била састављена највише од ученика прве и друге генерације, учествовала је на више савезних акција: на прузи Добој-Бања Лука, изградњи Новог Београда, Аутопута „Братство-јединство“ и фабрике каблова у Светозареву.

Прва генерација Мешовите учитељске школе завршила је школовање школске 1951/52. године. Учитељски дипломски испит је обављен од 4. до 25. јуна у присуству изасланика Министарства просвете НР Србије. На испит је изашао 81 кандидат. Седам ученика су ослобођени усмених испита, пошто су писмене испите положили са одличним успехом. На дипломском испиту кандидати су полагали: српски језик, педагошку групу предмета, страни језик (руски), историју, географију са друштвеном изградњом и математику. У дипломи о завршеном учитељском испиту уписани су и остали предмети који су изучавани у току школовања.

Пре полагања дипломског испита ученици су обавили праксу у сеоским школама, у комбинованим и чистим одељењима, у трајању од недељу дана, с циљем да се оспособе за практично извођење наставе у основној школи. Њихов рад уз потребну помоћ пратили су учитељи. Ученике је у току праксе обилазио наставник методике. Када је школовање у учитељској школи продужено на пет година, пракса је извођена у четвртом разреду три, а у петом шест дана. На

---

⁵ АВ, Летопис Учитељске школе.

хоспитовању ученици су се показали као одлични практичари. То су касније потврдили и као учитељи.

Одмах после полагања дипломских испита извршена је планска расподела учитеља прве генерације од стране Министарства просвете НР Србије. Осамдесет одсто свршених учитеља распоређено је у Аутономну Косовско-Метохијску Област, Санџак и Босну. На подручју Тамнаве остала су само три учитеља.

Због тадашњих потреба у стручном кадру за предмет домаћинство, 1954. године донета је одлука о гашењу Учитељске школе и њеном прерастању у учитељску домаћичку школу. До коначног гашења Учитељске школе исти колектив наставника је обављао наставу у два школама, у једној која се постепено гасила, и другој која је из ње израстала.

Мешовита учитељска школа је егзистирала девет година. За то време школовало се пет генерација учитеља које су дале 567 учитеља.

Како су после ослобођења почеле да се отварају ниже и непотпуне гимназије и по мањим местима, а онда и шестогодишње и осмогодишње школе по селима, то се указала велика потреба за наставним кадром, нарочито за наставницима српскохрватског језика и математике. Истакнути млади учитељи преузели су наставу ових и других предмета и успешно је изводили. Многи су наставили да студирају предмете које су предавали. Велики број учитеља из прве Учитељске школе стекао је диплому више школе и наставио да ради у предметној настави. Неки су завршили и факултете. Међу њима има магистара и доктора наука.

Учитељска домаћичка школа

Учитељска домаћичка школа у Убу формирана је септембра месеца 1954. године. Отворена је са циљем да школује стручне учитељице које би у основној школи предавале предмет домаћинство и држале течајеве из домаћинства, кројења и шивења сеоској омладини. Пошто је новоотворена школа била слична учитељској, то је наставни кадар из Учитељске школе изводио наставу из свих предмета, изузев економике домаћинства и ручног рада (кројења и шивења). Библиотека Учитељске школе стављена је на располагање новој школи као и учила за биологију, хемију и физику.

Новоформирана школа, иако доста слична учитељској, представљала је нови тип школе у Србији. С обзиром да није имала никакве традиције, њен почетак рада пратили су бројни проблеми. Школа је радила према нацрту плана и програма, који је састављен 1955. године, и који је касније допуњаван. Било је тешко обезбедити наставни кадар за стручне предмете, јер га није било, и тек је почео да се школује на Вишој школи за економику домаћинства у Земуну. Посебну тешкоћу представљао је недостатак уџбеника, како за општеобразовне, тако и за стручне предмете. Ученици су се служили уџбеницима који су били намењени за друге средње школе, првенствено за учитељску, а за стручне предмете уџбеника није било, па су морали да хватају белешке, а наставници и да диктирају.

Школске 1956/57. године завршила је школовање последња генерација Учитељске школе. За директора Учитељске домаћичке школе постављен је Данило Поповић. Тек тада се могла посветити пуна пажња овој школи. То се одмах осетило у раду и ученика и наставника. Организација рада је била ефикаснија, настава квалитетнија, јер су је изводили искључиво наставници ове школе, знања ученика боља. Школа је добијала своју физиономију.

Школа је радила у згради Основне школе „Милан Муњас“ у поподневној, трећој смени. Користила је фискултурну салу величине 80м², као и постојеће терене за кошарку и одбојку.

Како је један од главних стручних предмета био економика домаћинства с науком о исхрани и практичним радом у кухињи, то је школа у Интернату формирала експерименталну кухињу. Наставу су изводиле наставнице домаћинства. У школи је формирана радионица за ручни рад (кројење и шивење). Набављен је потребан број шиваћих машина. Наставу и практичан рад у радионици изводиле су стручне учитељице.

За наставу пољопривреде школа је имала огледну башту површине пет хектара, затим живинарник, стају, магацин за смештај алата и просторију за чувара.

Школа је била интернатског типа. У Интернату је становало око 150 ученица, остале су становале код родитеља, рођака и становаца. У Интернату су становале ученице из даљих места Србије, затим из Војводине, Црне Горе, са Косова, из Лике. Тамо су постојали солидни услови за становање, учење, спорт и забаву. Ова установа је била веома цењена због високог нивоа организације колективног живота и рада у њој, што је била велика заслуга њеног дугогодишњег управника Живка Манојловића.

У току свог постојања ова школа је уписала седам генерација ученика. Сваке школске године уписана су по два одељења (око 60 ученица). То је био оптималан број према просторним могућностима школе, наставном кадру и смештајном простору у Интернату. Само су школске 1957/58. године уписана три одељења, а 1959/60. једно одељење.

ПРЕГЛЕД БРОЈА УПИСАНИХ УЧЕНИКА ПО РАЗРЕДИМА И ШКОЛСКИМ ГОДИНАМА⁶

Школска година	I разред		II разред		III разред		IV разред		СВЕГА	
	Учен.	Одељ.	Учен.	Одељ.	Учен.	Одељ.	Учен.	Одељ.	Учен.	Одељ.
1954/55	82	2	-	-	-	-	-	-	82	2
1955/56	81	2	78	2	-	-	-	-	159	4
1956/57	63	2	67	2	66	2	-	-	196	6
1957/58	101	3	58	2	63	2	67	2	289	9
1958/59	51	2	84	3	51	2	66	2	252	9
1959/60	36	1	54	2	68	3	54	2	212	8
1960/61	71	2	31	1	53	2	69	2	224	7

⁶ АВ, Записник са седнице испитног одбора за преквалификацију стручних учитељица Учитељске школе, Главна књига/уписница за преквалификацију стручних учитељица, и кут. 93.

Од седам уписаних генерација само су четири завршиле школовање у Учитељској домаћинској школи, последње три су завршиле у новоформираној учитељској школи као одељења учитељске школе.

У школи је радила ђачка задруга „Милена Ситарница“ у коју су били укључени сви ученици и наставници. Ђачка задруга је пружала могућности ученицима да у пракси упознају наш задружни систем.

Своју активност КУД „Младост“ је развијало кроз литерарну, рецитаторску, фолклорну, ритмичку и хорску секцију. Друштво је окупљало велики број ученица. Припремљене су многобројне приредбе које су даване на територији општине Уб и среза Ваљево. Драмска секција је, пошто није било мушкараца у школи, ангажовала ученике других средњих школа и омладинце из града.

Спортски живот је био јако развијен. Неговала се одбојка, рукомет, стрељаштво, лака атлетика. Нарочито добре резултате постигале су рукометашице школе.

Школа је организовала семинаре (курсе) за домаћинско просвећивање девојака на селу, као и за здравствено просвећивање. Семинаре су водиле ученице четртог разреда у оквиру праксе.

Године 1958. дипломирала је прва генерација стручних учитељица. Њихов дипломски испит био је испит и за школу и за наставнике. На завршном испиту ученице су полагале пет предмета: српски језик, економику домаћинства, с науком о исхрани, педагошку групу предмета, пољопривреду и хигијену. Иако се школовала у условима експерименталне школе, коју су пратили разни проблеми везани за почетак рада једне нове школе (план и програм није био усвојен, радило се према нацрту, одговарајућих уџбеника није било, главне стручне предмете предавали су апсолвенти Више школе за економику домаћинства), прва генерација је показала да располаже солидним знањем и да се добро припремила за позив стручних учитељица.

У почетку, стручне учитељице су се врло лако запошљавале у основној школи и предавале домаћинство, поуке из привреде, ручни рад и хигијену, и водиле ђачке кухиње у школама где их је било. У неким срединама организовале су курсеве за домаћинско просвећивање жена и девојака. Међутим, реформом основне школе 1959. године неки од ових предмета, које су углавном стручне учитељице предавале су, трансформисани (ручни рад у основе општетехничког образовања), а неки су укинута (хигијена и поуке из привреде). Остало је само домаћинство, а и за њега се већ тражила виша стручна спрема. Курсеве домаћинског просвећивања није имао ко да финансира. Са сукцесивном променом новог наставног плана и програма у основним школама све је било мање посла за стручне учитељице. Како је у то време у Босни и неким крајевима Србије недостајало учитеља, оне су радиле као учитељице и водиле ниже разреде, а неке су наставиле школовање на Вишој школи за економику домаћинства и Вишој педагошкој школи.

Временом се показало да школа није у складу са новим променама у друштву и да не задовољава његове потребе. Поставило се

питање: шта са стручним учитељицама које су завршиле, а шта са онима које се тек школују?

Савет за просвету среза Ваљево донео је одлуку 1960. године о постепеном укидању ове школе. Школске 1961/62. године школа није вршила упис у први разред. Како је те године поново отворена учитељска школа преостале три генерације Учитељске домаћичке школе преведене су у Учитељску школу. Да би ученице Учитељске домаћичке школе стекле потребне квалификације учитеља, Савет за просвету НР Србије израдио је прелазни програм. Ученицама које су завршиле трећи разред и нису хтеле да наставе школовање у учитељској школи, омогућено је да заврше Учитељску домаћичку школу у Смедеревској Паланци.

Учитељска домаћичка школа као нови тип школе није заживела и морала је бити угашена. Негативне последице експериментисања посебно су погодиле Уб као мало место. Требало је изнова стварати учитељску школу коју је Уб већ имао, са солидним кадром, добро опремљену за оно време и афирмисану у Србији.

Почетком 1962. године Завод за просветно-педагошку службу Народног одбора среза Ваљево упутио је предлог Савету за просвету НР Србије да се организује течај за преквалификацију за све стручне учитељице са територије Србија и Учитељској школи у Убу, што је и прихваћено. На течају стручне учитељице су слушале предмете који нису били заступљени у учитељској домаћичкој школи: дечју и педагошку психологију, филозофију са логиком, основе општетехничког образовања, ликовно васпитање, методике и школски рад. Курс је организован у току маја и јуна 1962. године. Разредни испит је полагао почетком јула, а дипломски по правилнику о полагању испита у учитељској школи у септембру. Течај је похађало 76 стручних учитељица. Исто толико их је полагало и положило разредни и дипломски испит.⁷

Учитељска школа „Вук Караџић”

Када је донета одлука о гашњу Учитељске домаћичке школе, поставило се питање која школа њу треба да замени. Стало се на становиште да би највише одговарала учитељска, због традиције и потреба за учитељским кадром. Одлуку о оснивању Учитељске школе донео је Народни одбор општине Уб, 8. априла 1961. године.⁸

Школа је започела са радом 1. септембра 1961. године у просторијама Основне школе „Милан Муњас”. Док је Учитељска домаћичка школа радила у трећој (поподневној) смени, новоотворена школа је радила у преподневној смени. Наставни кадар, који је предавао општеобразовне предмете, преузет је из Учитељске домаћичке школе, за остале предмете расписан је конкурс.

У прву генерацију уписана су 83 ученика, после лекарског прегледа и провере слуха, који су распоређени у два одељења. Са оде-

⁷ АВ, Учитељска школа „Вук Караџић” Уб, кут. 88.

⁸ АВ, Исто, кут. 88.

љењима Учитељске домаћичке школе, која су прешла у Учитељску школу, школа је имала 212 ученика, који су распоређени у шест одељења. Наредних школских година број ученика и одељења се увећава. Због повећања броја ученика и у Основној школи, поставило се као акутно питање школског простора. Нађено је привремено решење да се тераса школске зграде претвори у корисни простор. Тако су добијене три учионице и две канцеларије. Трајно решење је тражено у изградњи нове школске зграде Учитељске школе.

Године 1963. започиње градња нове школске зграде и већ од 1. септембра 1964. године Учитељска школа ради у новој згради, опремљеној најсавременијим намештајем. Те исте године школа добија име „Вук Караџић“. Ово име дато је зато што ни једна учитељска школа на територији Србије није носила име овог великана наше културне историје, а чија се стогодишњица смрти обележавала у целој земљи те године.

Од почетка рада школе поставио се проблем обезбеђења наставног кадра за поједине предмете: педагошку групу предмета, математику, физику, хемију, музичко и физичко васпитање. Да би се обезбедио квалитетнији кадар у учитељским школама, Република је давала посебне додатке извесним категоријама наставника. Општина је обезбеђивала станове, а некада и посебне додатке, када су били у питању наставници музичког васпитања, јер су они били најдефицитарнији.

Друга Учитељска школа у Убу уписала је девет генерација. Прве две школске године у први разред уписана су по два одељења, осталих по три, једино је задње школске године уписано једно одељење. Школске 1967/68. године то је развијена школа са 15 одељења и 457 ученика и потпуно обезбеђеним наставним кадром.

ПРЕГЛЕД БРОЈА УПИСАНИХ УЧЕНИКА ПО РАЗРЕДИМА И ШКОЛСКИМ ГОДИНАМА⁹

Школска година	I разред		II раз.		III раз.		IV раз.		V раз.		СВЕГА	
	Учен.	Од.	Учен.	Од.	Учен.	Од.	Учен.	Од.	Учен.	Од.	Учен.	Одељ.
1961/62	83	2	64	2	29	1	36	1	–	–	212	6
1962/63	83	2	83	2	51	2	30	1	33	1	280	8
1963/64	122	3	82	2	78	2	42	1	29	1	353	9
1964/65	128	3	110	3	73	2	66	2	35	1	412	11
1965/66	123	3	113	3	99	3	60	2	61	2	456	13
1966/67	104	3	112	3	91	3	91	3	53	2	451	14
1967/68	107	3	89	3	17	3	80	3	84	3	457	15
1968/69	105	3	98	3	75	3	87	3	75	3	440	15
1969/70	36	1	77	3	72	3	62	2	86	3	333	12
1970/71	–	–	34	1	63	3	60	3	60	2	217	9
1971/72	–	–	–	–	31	1	57	3	58	3	146	7
1972/73	–	–	–	–	–	–	30	1	53	2	83	3
1973/74	–	–	–	–	–	–	–	–	30	1	30	1

⁹ АВ, Исто, кут. 88, 93.

Из приложене табеле се види да је био велики притисак за упис ученика у први разред. Формирана су одељења првог разреда од 40 ученика, која су у току школовања свођена на одељења од 30 ученика.

Са развојем школе текло је и њено опремање наставним средствима, училима и књигама. Посебна пажња поклоњена је опремању библиотеке.

Школска библиотека, наслеђена од Учитељске домаћичке школе, била је доста сиромашна. У згради Основне школе била је смештена у једној учионици. Књиге су смештене у отвореним полицама, тако да су многе нестале. Евиденција о издатим књигама није ажурно вођена. У новој згради библиотека је усељена у посебну просторију са новим полицама. Књижни фонд је сређен по области. Набављене су нове књиге. Књижевност за децу је комплетирана. У почетку, библиотеку су водили наставници српскохрватског језика са ученицима, касније је обезбеђен библиотекар. Интеграцијом Дома ученика и школе, 1965. године, библиотеци је припојена и скромна библиотека интерната. Већ тада библиотека је имала око 8000 примерака књига. То је велики и богат фонд какав је ретко која средња школа имала на подручју западне Србије.

У Учитељској школи екскурзије су биле саставни део образовно-васпитног рада. Организоване су увек на почетку школске године (пре почетка наставе). Утврђене су маршруте за сваки разред. Циљ је био да у току школовања ученици посете све крајеве наше земље, позната туристичка места и културно-историјске споменике. Екскурзије су трајале од четири до осам дана. Занимљива је била екскурзија ученика трећег разреда. Њен циљ је био обилазак најпознатијих средњевековних манастира у Србији, на Косову и у Македонији. Екскурзије су углавном извођене аутобусом. Тако се лакше стизало у све крајеве наше домовине.

У циљу стимулације рада ученика и постизања бољег успеха, у школи је организовано такмичење између одељења у учењу и дисциплини. Нјабоља одељења добијала су награде. Новац је коришћен за екскурзије.

Рад слободних активности ученика одвијао се преко КУД „Младост” и спортског друштва. У оквиру КУД радио је редовно хор, оркестар повремено, затим литерарна, рецитаторска и драмска секција. Врло успешно су припремане свечане академије поводом државних празника и значајних јубилеја. Са КУД „Абрашевић” драмска секција је припремила две позоришне представе, „Лажу и паралажу” Ј. Ст. Поповића и „Госпођу министарку”. Б. Нушића. Нарочито је лепо била прихваћена Нушићева комедија, у којој су наступали ученици, професори и чланови „Абрашевића”. Добре саобраћајне везе и близина Београда омогућили су да су ученици врло често колективно посећивали представе београдских позоришта.

Педагошка пракса организована је за ученике четвртог и петог разреда у мају месецу у основним школама на територији оп-

штине Уб и суседних општина. Ученици четвртог разреда су распо- ређивани да раде у чистим одељењима, а петог разреда у условима неподељене школе и комбинованим одељењима. За ученике чет- вртог разреда пракса је трајала једну, а за ученике петог разреда две недеље. Ученике на пракси обилазили су педагози методичари и наставници других предмета који су предавали методике својих предмета.

Завршни испит у учитељској школи састојао се из четири де- ла: практичног предавања (у разреду), домаћег рада и усменог ис- пита у вези домаћег, рада, и писменог испира из српскохрватског језика. Општа оцена је извођена на основу постигнутог успеха из сваког од ових елемената и на основу општег утиска о ученику, који се темељно на његовом раду у току школовања. Од 1970/71. године ступио је нови правилник о полагању завршног испита. По ново правилнику ученици су полагали: српскохрватски језик и матема- тiku (писмени и усмени), педагогију с психологијом и практичан рад (у разреду).

Године 1968. школа је прославила двадесетогодишњицу свог постојања и рада. На завршној свечаности својим квалитетним програмом школу је представио мешовити хор, два оркестра, фол- клорна група. Ликовна и фотосекција организовале су изложбу уче- ничких радова и издат је један број „Школског весника”. Школа је на свечаност позвала и све наставнике који су у њој радили. Доде- љене су и дипломе истакнутим радницима и ученицима.

Када је школа успела да реши најкрупнија питања: добије но- ву школску зграду, обезбеди стручни наставни кадар за све предме- те, обогати библиотеку, опреми педагошки, музички и кабинет за ликовно васпитање, радионицу за општетехничко образовање, на- бави учила за библиотеку, географију и историју, и када се развила у школу са петнаест одељења, достигла потребан ниво и углед, – поставило се питање њеног даљег опстанка.

У вези са појавом вишка учитељског кадра на ужем подручју СР Србије и у вези са прерастањем једног броја учитељских школа у педагошке академије, дошло се до закључка да не постоји потреба и оправдање за даљим постојањем учитељске школе у Убу, па је Скупштина општине Уб, полазећи од чињенице да учитељска шко- ла као тип школе за образовање кадрова за одељењску наставу у ос- новној школи неће више постојати у нашем школском систему, а ценећи реално да ова школа нема услова за прерастање у педагош- ку академију, на својој седници од 28. децембра 1970. године донела одлуку о њеном постепеном гашењу. Школа престаје са радом када у њој заврши школовање последња генерација уписаних ученика, односно 31. августа 1974. године. Учитељска школа се угасила 30. септембра 1973. године¹⁰. Те године скромно је обележена двадесе-

¹⁰ АВ, Исто, кут. 88.

тогодишњица постојања и рада ове школе у условима када је било све дефинитивно одлучено о њеном гашењу. Последња генерација ученика ове школе (једно одељење) завршила је пети разред и полагала завршни испит при Гимназији у Убу.

Учитељска школа у Убу имала је велики значај за Уб и Тамнаву. Један чисто пољопривредни крај, без индустрије, добио је кадровску школу у којој су се могла школовати деца и из најсиромашнијих породица. Са њеним отварањем, 1948. године, у Убу се нашао велики број ученика и професора. Њихово присуство се осетило у културном, политичком и спортском животу. Поред школе отворен је и интернат, установа за смештај, колективни живот и рад ученика. Читав један живот добио је у живости, садржају.

Али како је Уб био мало место и како су се експерименти изводили у малим местима где их је било најлакше наметнути, тако је у Убу наметнут нови тип школе – учитељска домаћичка школа. Уместо афирмисане мешовите учитељске школе са солидним наставним кадром, Уб добија 1954. године школу за образовање стручних учитељица, које ће предавати домаћинство у основној школи и радити на домаћичком просвећивању сеоске женске омладине. Сада су ученици мушкарци из Тамнаве, који су хтели да заврше неку средњу школу, морали ићи у Ваљево и Обреновац. Једна школа са добром репутацијом гаси се и уступа место експерименталној школи, у којој су општеобразовни предмети запостављени на рачун стручних, за које се није могао обезбедити стручни кадар, и која ће радити за читаво време према нацрту плана и програма. Реформа основне школе 1959. године показала је да је учитељска домаћичка школа промашен тип школе и да се мора укинути.

Године 1961. Уб се поново опредељује за учитељску школу. Требало је поново изграђивати школу какву је Уб већ имао. Како је мало наставника прешло из Учитељске домаћичке школе, то је прво требало обезбедити наставнике дефицитарних струка и станове за њих. У то време Основна школа „Милан Муњас” се јако развила и поставило се питање школског простора за Учитељску школу. Гради се и нова зграда, комплетира наставни кадар, опремају се кабинет, обезбеђују учила и опрема. И када су створени сви потребни услови за школовање учитељског кадра, школа престаје са радом. Гаси се 1973. године због великог суфицита који се јавио у учитељском кадру и прерастање учитељских школа у педагошке академије.

За двадесет и пет година постојања и рада у овој школи је стекло дипломе око 1200 учитеља и око 250 стручних учитељица.¹¹ То је значајан допринос у школовању учитељског кадра у Србији, који је покрио добрим делом западну Србију и источну Босну.

¹¹ АВ, Исто, Главне књиге (уписнице) 1948–1973.

Résumé

L'ECOLE NORMALE PRIMAIRE UB

En 1948 à Ub on a institué l'école normale primaire comme l'internat pour les élèves aussi. Cette école fut supprimée en 1954 et à sa place on a fondé l'Ecole normale ménagère où on instruit des institutrices spécialisées pour la discipline – travaux ménagers dans l'école primaire et pour l'instruction de ménage de jeunes filles villageoises.

Par la réforme de l'école primaire on n'avait plus besoin de ce cadre et on a fermé cette école. En 1961 on établit de nouveau l'Ecole normale primaire, qui a obtenu le bâtiment nouveau, les cabinets.

L'Ecole a cessé de travailler en 1973 à cause de la réorganisation et de transformation des écoles normales primaires en écoles normales pédagogiques.

La mission de ces écoles avait une grande importance dans la vie culturelle, politique et sportive de Ub. Dans ces écoles environ 1200 instituteurs et 250 institutrices spécialisées ont obtenu des certificats d'études.